

DEN KULTURELLE
SKOLESEKKEN

Hamar kommune

6. trinn: Pilegrimer i Hamarkaupangen

Målgruppe: Alle 6. trinnselevne i Hamar.

Mål: Få kjennskap til livet i den gamle Hamarkaupangen og Hamars sentrale middelalderhistorie. Lære om pilegrimens vandring og forestillingsverden

Kompetansemål: Samfunnsfag etter 7. trinn

Skape forteljingar om menneske i fortida og bruke dei til å vise korleis menneske tenkjer og handlar ut frå samfunnet dei lever i
Fortelje om hovudtrekk ved samfunnsutviklinga i Noreg frå vikingtida til slutten av dansketida, og gjere greie for eit sentralt tema i denne perioden
Religion livssyns og etikk etter 7. trinn
Fortelle om sentale hendelser og personer i kristendommens historie i Norge fram til reformasjonen
Presentere ulike uttrykk fra kunst og musikk knyttet til kristendommen

Sted: Hedmarksmuseet, Domkirkeodden, Strandveien 100. Tel. 62 54 27
Frammøte på parkeringsplassen ved Ridehuset

Når: Uke 38 og 39 Varighet 09:30 – 13:00

Om opplegget: **Pilegrimer i Hamar**

I middelalderen var Hamar et viktig stopp for pilegrimer på vandring til St. Olavs skrin i Nidaros. Pilegrimer fra hele Nord-Europa søkte bot og helbredelse ved helgenkongens grav. Ytterst på odden mot Mjøsa lå den vakre domkirken med sine tre tårn strebende mot himmelen. Bak lå bispeborgen med høye murer, tårn og vektergang. Byen må ha gjort et sterkt inntrykk på slitne vandrere fra fjern og nær. På veien til Nidaros ga Olavsklosteret og hospitalet på Hamar herberge og messene i Domen styrket dem i å forsette å gå videre den lange veien over fjellet til Trondheim.

Hva slags by var det de kom til ved Mjøsas bredd?

Hamarkaupangen grodde fram i forbindelse med opprettelsen av Norges eneste innlandsbispedømme. Men det var virksomhet her før det. Det viser mynter som er slått allerede i 1050. Byens historie regnes fra 1152, da bispesetet ble etablert og til slutten av 1500-tallet. Her var håndverkere og fiskere, det var katedralskole som utdannet prester til domkirken, munkekloster og hospital. Ved innføringen av reformasjonen i 1537 ble bispesetet slått sammen med Oslo og bispestolen på Hamar nedlagt. Det samme skjedde med markedet her. Etter hvert falt vilkårene for bysamfunnet bort. Da svenske soldater

DEN KULTURELLE
SKOLESEKKEN

Hamar kommune

satte borgen i brann i 1567 brant både domkirken og deler av bybebyggelsen. Snart var den stolte Hamarkaupangen glemt.

Pilegrimer – i går og i dag

Hvem var pilegrimene og hva vil det si å dra på pilegrimsferd? Hvorfor dro de Nidaros? Hvem var Olav den Hellige? Og hva betydde kontakten med pilegrimene, som ofte kom fra fjerne land, for folk i Hamar? Går folk i dag på pilegrimsferd? Dette er noen av spørsmålene dette opplegget tar for seg. I tillegg må elevene bruke fantasi og skaperevne til å løse en rekke oppgaver. De lærer også å lese og finne fram etter kart, lærer litt om urter, planter og hvordan urter kan helbrede sykdom. Vi legger vekt på å tilby et livssynsnøytralt opplegg som kan skape identifikasjon og gjenkjennelse også for minoritetsspråklige elever som har bakgrunn fra andre religioner. I behandlingen av pilegrimsfenomenet tar vi også opp hvordan dette fenomenet arter seg i islam og hinduisme.

Oppleggets varighet: fra kl. 9.30 – kl. 13.00. Vi har utarbeidet opplegget slik at to grupper ankommer samtidig. Opplegget starter på Ridehusstranda med felles vandring og avsluttes med felles rundgang og opplevelsesstund i Hamardomen.

Elevene skal være delt inn i 5 grupper på forhånd.

- Kl. 09.30. Gruppene ankommer til **Ridehusstranda**. De blir møtt av to pedagoger i pilegrimsklær som vandrer sammen med dem langs Mjøsstranda til Domkirkeodden. På veien mot dagens pilegrimsmål blir det gjort stopp der elevene får høre om kong Olav Haraldsson og undrene som skal ha skjedd etter hans død under slaget ved Stiklestad i 1030. Vi forteller om hans betydning og popularitet som helgen i Nord-Europa og Russland. Den store sagntradisjonen om Olav den Hellige kan også knyttes til pilegrimsveien i vårt område. Ringsaker kirke er ei av de mest kjente Olavskirkene og i Brøttum, litt lenger nord, er det ei Olavskilde med vann, som i følge tradisjonen, har legende kraft. Elevene får se kopier av små keramikkflasker som ble brukt til å bringe med vann fra slike kilder. Men skikken å dra på pilegrimsferd er universell. I de fleste klasser er det elever med flerkulturelle bakgrunn.
- Kl. 10.15. Gruppene ankommer museet og deles i to grupper. Gruppe 1 får omvisning om Hamarkaupangen og pilegrimenes opplevelser på Hamar i utstillingen "Hamarkaupangen – byen som forsvant". Gruppe 2 blir servert middelaldermat (middelalderbrød med diverse tilbehør samt vann) ved siden av Urtehagen, hvis regn inne i Gildehallen rett bak. Under måltidet blir det fortalt om matskikk i middelalderen.
- Kl. 10.45. Gruppene skifter, slik at de som fikk omvisning først spiser og omvendt.
- Kl. 11.15. Rebusvandring og løsning av oppgaver på museumsområdet. Elevene deles i fem grupper og får utdelt et kart over området, hvor de viktigste bygningene fra middelalderen og nåtiden er tegnet inn. På dette kartet er de samme bygninger elevene skal finne tegnet inn slik at de kan orientere seg ut fra dagens situasjon.

DEN KULTURELLE
SKOLESEKKEN

Hamar kommune

Hver gruppe skal løse én oppgave, knyttet til en av postene. Hvilken post de skal løse oppgaven på er inntegnet på kartet. Det er til sammen fem poster. Når oppgaven er løst, skal de finne de fire andre postene og krysse av at de har vært der. Når oppgaven er løst og alle poster er funnet, møtes gruppene utenfor Hamardomen.

Kl. 12.00. Alle gruppene skal etter å ha løst oppgaven ta med seg løsningen og finne veien til Domkirken. Her møtes de av en pilegrim som tar dem med på en stille vandring rundt Domen slik pilegrimene i tidligere tider gjorde før de gikk inn i helligdommen. De går på rekke stille inn i Domen til middelaldersk fløytespill. Her vil de få en opplevelsesdel med musikk og opplesning før de selv skal framføre løsningen på gruppeoppgavene sine. De vil på forhånd bli bedt om å velge en eller flere representanter for gruppa som skal gjøre dette. De vil så få et bevis for at de er "ordentlige" pilegrimer. Opplegget avsluttes i god tid slik at de rekker å være ved museets hovedinngang kl. 13.00

Transport: Elevene ved Lunden, Lovisenberg og Ingeberg får skyss. Bussbestilling ordnes av Opplæring og oppvekst.

Ansvarlig: Hedmarksmuseet og Domkirkeodden: Asbjørg Vestli
tlf.900 99 947 e-post: asbjorg.vestli@domkirkeodden.no
DKS Hamar kommune: Berit Andersen og Stein Arnekleiv

Annet: Elevene må være inndelt i fem grupper og vite hvilken gruppe de tilhører før frammøte på **Ridehusstranda**.

Samarbeid med: Hedmark Fylkesmuseum, avdeling Domkirkeodden

Timeplan:

Dato	Skole	Erstrinn	Gruppe	Sted	Klokkeslett	Transport	tall elever
19-sep-11	Grevelshokka	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	28
20-sep-11	Rollslukken	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	44
21-sep-11	Prestrud	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	32
22-sep-11	Prestrud	6	2	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	32
23-sep-11	Solvang	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	23
26-sep-11	Storhamar	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	26
27-sep-11	Storhamar	6	2	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	27
28-sep-11	Ingeberg	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Buss	25
28-sep-11	Lovisenberg	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Buss	13
29-sep-11	Lunden	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Buss	35
30-sep-11	Ridabu	6	1	Domkirkeodden NB Frammøte Ridehuset	09.30	Sykling	40

DEN KULTURELLE
SKOLESEKKEN

Hamar kommune

Transport:

Dato	Årstrinn	Skole	Antall elever	Buss til	Sted	Buss fra
28-sep-11	6	Ingeberg	25	09.00	Domkirkeodden	13.05
28-sep-11	6	Lovisenberg	13	09.15	Domkirkeodden	13.05
29-sep-11	6	Lunden	35	09.00	Domkirkeodden	13.05